

§. li. 11. contento. adde: Num etiam ex falsa pituita oriatur Fol.
 causus, quod Hyp. 4. acutorū & ab eo reliqui cēsent. Dic ex
 Gal. 4. acut. 9. cum finitio notionalis causi fit, ardētissima fe
 bris cū inuincibili siti, vbi ambo ad sunt (vt in bile intra va
 sa cordi proxima aut inflāmata aut putrēte) simpliciter est
 causus: vbi aut bilis falsa in eisdē vasis putret, merito dici
 tur causas nothus: quia vnū ex duobus per quæ diffinitur
 causus habet, nēpe vrgentiissimā sitem, alterū nō habet, ardē
 tissimā scilicet febrē: nam idē Gal. cōmēto. 4. ait: falsa plus
 acribus siccare, licet minus calefaciant, cui videtur consenti
 re experimentū: licet Trallianus lib. 12. etiā sitim in causo no
 tho putet esse minorem q̄ in legitimo. Quod enim calor pau
 lo blādior sit in notho, ostendunt ex linguæ nigredine appa
 rente in legitimo, nō in notho: maxime cum Gal. cōmēto. 9.
 scribat humorē causi nothi esse natura sua frigidū, lentum,
 crassum. Cum aut pituita omnis quottidiano circūta moue
 atur, sicut sanguis nullo periodo (à quo etiā dixit aētuarius
 nōnunq̄ causum oriri, supra) sequitur occultas illas exacer
 bationes per tertiū, quas plurimi causis ascribunt, in solis le
 gitimis locū habere, nec mirū: cū nomē causi tantū importet
 duo illa dicta inditia, quæ his tribus differentis febrū cōue
 niūt, vel exquisita, vel nō exquisita: nō certū aliquē periodū.
 ¶ Fol. 122. li. 20. bilis. l. sitis. li. 14. eam est. adde sicut Hispania 122
 nū, peuide, de reumatizātibus alitibus, dedi. Elū videtur à la
 tino, pituitæ. §. li. hieme. adde: De quottidiana, addit au.
 p̄sajia duo. Primū: durat fere à 40. ad 60. dies, quare sin

Sol. gula tēpora lōga sunt: alterū, cū ad sit lōga & non citra peri-
 culū apud Gal. eā ait esse magis saluā, quæ ostendit humo-
 ris tenuitatem multo sudore & interuallis manifeste à fe-
 bre mundis. Nec obstat, quod nulla vacuatio initio morbi
 utilis est. 4. Aph. 21. quare nec sudor, quia in quavis acces-
 sione pugna est aduersus portionem aliquam humoris, quæ
 accessionis tempore coquitur, vt sudore commode pellatur.
 Inter signa autem addit nouē. Primū, naturalia cōsentien-
 tia, victum, naturam, ex Gal. 1. ad Glau. & 2. etatem, artē,
 consuetudinem, frequentes cruditates, & pituitosa omnia.
 2. Propter causas dictas sæpe incipit à syncope, ita vt nu-
 meretur inter syncopales febres. i. quibus iungitur syncope.
 3. In primis accessionibus febres sunt maiores q̄ progressu
 morbi. Auicena ait credere se causam esse, quoniā prius pu-
 tret portio pituitæ calida quā frigida: calidū autem ex na-
 tura quando putret, calidius euadit, quam quod natura frigi-
 dum est. Sed videtur certius asserere, id esse febribus oībus
 vniuersale: quoniā singulis accessionibus partes tenuiores &
 calidiores humoris noxi & sensibiliter & insensibiliter dis-
 sipātur: quare in processu egent ad curationē calidis, etiā fre-
 nitides, & tertianæ, & herysipelata, & inflāmatioēs nō solū
 morbi, à frigidiorē humore orti. 4. Propter obstrucliones
 succedentes ad lentū humoris & crassi motū tota accessionis
 duratiōe, tam initio & augmento, q̄ statu & declinatiōe
 vna vel altera hora stare videtur, inde redit ad ceptā decli-
 natiōē, vel augmentum. 5. modus rigoris variat pro spe-
 cie

cie pituitæ: natura dulcis fere in primis accessionibus, nec Fol
 frigus inducit, nec rigorẽ. i. nec frigoris sensum instar niuis,
 nec concussionem membrorũ manifestam: In salsa magis vi-
 situr rigor vel horror quam frigus: In acida (cuius species vi-
 trea est, crassior tãtum & frigidior infra 6.) multo maius
 frigus quam rigor. 6. Siue inuadat accessio à rigore, siue
 cum frigore, vtrumq; maximũ est in vigore morbi vniuer-
 sali, contra quã accidit in tertiana: humor enim tenuatus si-
 ue frigidus, siue calidus magis & concussionem inducit, &
 frigus corporis musculis, quod accidit crassis humorib; quar-
 tanæ & quotidianæ: sicut in bile vigor incrassans minuit ri-
 gorem bili ab initio perpetuam. Sed ea sententia in quarta-
 na recipienda est, in quotidiana statim disputabitur.
 7. Incipit à capitis grauitate, & saepe à sopore propter
 conscendẽtem frigidum vaporem, & quia incoctus est (quæ
 causa etiam in alijs humoribus locum habet) & quia natu-
 ra frigidus est, quod est huic feбри peculiare. 8. Licet,
 sit proprium huic feбри non sudare ante morbum coctũ: ve-
 rum cutis perpetuo lenta est & rorida præ copia humidivap-
 oris cuti communicati. 9. Tactus cutis primo attactu
 blandus, post acris apparet: dissidet tamen ab hectico, tum
 quia multam humiditatem tangenti offert: tum quia est inæ-
 qualis, quoniam per intervalia quasi rupta bulla ebullietis
 lentis (quod Galenus ait infra. 10.) mordet. Num vero recto
 ordine Auic. pituitosis febribus adiecerit duas syncopales, al-
 terã quam vocat humorosam, alterã minutam. Dic: cõmo-

Fol. diuis locantur à Galen. 12. Meth. non inter febrium differē-
 tias sed inter symptomata febrium: maxime, quia duæ ille
 syncopis differentiæ in nulla specie continentur, sed alia pe-
 culiaris est biliosis febribus, altera pituitosis. Num recte
 idem autor pituitosis annumeravit, diurnam & nocturnam.
 de quibus tradidit cū Hyp. Galenus. 1. epid. sec. tertia. cōm.
 2. & 4. videtur non culpandus: quoniam cum dicti authores
 de reliquis humoralibus aperte citato tradiderint, solas omit-
 tentes pituitosas, in quorum loco meminere de diurnis &
 nocturnis, eos illis nominibus quottidianas intellixisse vidē-
 tur: maxime quia non separant per certū periodū, sed per diē
 & noctem. Quod vero attinet ad prædictionem: cū utranq;
 censeant (ut pote quottidianas) nō vacare periculo, pericu-
 losiorem faciunt diurnam, & in signi & in causæ ratione:
 Quatenus signū quidem, quoniam malignitas humoris ostē-
 ditur, quia tenuatione & raritate quā dies inducit melio-
 rari non potuit, nec ab insultu impediri: addi potest etiam:
 quoniam improportionale est pituitæ incipiente die inuade-
 re, sed ad noctem: improportionalia autē omnia praua sunt.
 In ratione autem causæ: quoniam in diurna, noctu non in
 accessione cibandum est, & à cibo vigilandum: quare diu-
 tius durat morbus, & non raro in tabem præ longitudine
 cessat. Addit Auic. & quia diēi calor febrili accessioni incō-
 modat, noctis vero frigus interualli tepori. ¶ li. 7. in mar-
 gine. Adde. Cap. 5. ¶ Fol. 123. lin. 12. reddit. Adde: diffi-
 cultatem autem habent quædam ex dictis signis, maxime

rigor

rigor: num sit maior in quartana, quam in reliquis humo-
 ribus. Secundo num prope statum augeatur cum Alexandri-
 no. 6. Epid. secunda. 19. aut magis minuatur cum Hyp. eo
 loco asserente, rigores validos non ante statum mitescere.
 De primo: Galen. 6. Epid. citato, validi rigoris agnoscit spe-
 cies duas, quibus vulgus indit nomen validi: prima, in quo
 concussio vehemens est: altera in quo non est illa quidem ve-
 hemens, sed diuturna tamen: vocant Graeci αβερμαντον
 αβερμαντον, id est incalescibilis, quae ex vitrea pituita ori-
 tur propter insignem suam frigiditatem: nam prior ille ter-
 tianis & quartanis frequens est. Excusatur autem Gal. vul-
 gus appellans vehementem rigorem vitreae pituitae: eo quod
 deterior est ille in calefactibilis, licet mitior, altero valido
 sed cito cessante: sicut qui habet febrem in solis visceribus,
 magis dicitur febrere, quam qui in toto calet supra: eo quod
 deterius febricit. & qui difficultatem habet expergiscendi,
 licet longo tempore non dormiat, deterius egrotat quam qui
 prolixo sed facile expergescibili somno tenetur. Addit
 Galen. Melancoliam quandoque efficere rigorem validum
 in primo significato, quandoque in secundo, quandoque in
 utroque: videlicet, & tarde calefactibilem, & in concussio-
 nibus vehementem. Ex quo colligitur ad dubitationem rigo-
 ris inter quottidianam & quartanam. Nam constat ex dictis,
 quartanarios, vel utroque significato, vel altero tantum vali-
 de rigere, ex pituita vitrea in uno tantum, ex reliquis pituitae
 speciebus, vel non rigere laborantes, vel admodum exigue,
 sed

fol. sed magis modice refrigerari, nam licet aqua plusquã terra frigeat, verum ob crassitiem plurimum morantem & plurimum imprimentem magis refrigerat & lædit musculos vapor malencolie quam pituitæ. sicut aqua magis quam aër humectat nos. Si autem conferatur rigor quartanæ ad tertianam difficilius est: quoniam Galen. semper concedit primatum calori & bili, cum experientia maiora damna monstret in rigore quartanæ. Videtur autem dicendũ Galenũ considerantẽ opera rigoris in se, id est celeritatem concussionum cum vehementia, merito pronunçiasse pro bile: quoniam autem effectus non solum sequuntur vehemenciam agentis causa, sed etiã moram, & qualitates, & multitudinem formæ iuncta agentis, & vapor malencolie multo plus moratur in membranis tegentibus neruos, unde queruntur se sentire contractos & tegentibus ossa, unde ossa dolent, qualitate item vapor malencolie siccus est & densus, contrahens dolorifice membranas illas, ita vt nonnumquam propter maxillarum contractionem dentes cominuantur; crassitie item sua oculis comunicata visum hebetet: eo fit vt ferè maiora mala inferat quartanæ rigor licet in se minor, quam tertiana: non aliter quã modicus ignis per moram in ligno, magis vrit quam maior in paleis. De secũdo cum doceat Hipp. citato, violentos rigores ante statum non mitescere: Gale. cum Alexandrino interpretantur in duplici specie validi rigoris incrementis (de his enim scribit Hippo.) duplex status significatum, validi enim

rigo.

rigores ab initio tertianis insunt: crescentes autem solis 761
quotidianis ex vitrea pituita, vel quartanis: & in quotidi-
anis quidem non cessat ingens frigus rigoris vitree, us-
que quo accessio procedat prope statum: quo tempore a ca-
lore sparso per corpus cessat: & hoc est non ante statum
mittescere, scilicet particularem: aliquando enim tota acces-
sione non cessat (quod proprie vocant *Hepialam*) in quo-
tidiana. Validus vero rigor increfcens in quartanis non ces-
sat ante statum scilicet vniuersalem: docete vtiliter Hyp.
quod quandiu quartanariis increfcunt rigores initia acces-
sionum, nondum morbus est in statu: sed quando post va-
lidos rigores sequitur mansuetudo illorum, status est.
Num autem augmentum illud rigoris in quartanariis li-
cet non indiset proximam solutionem, sit laudandum Alex-
andrinus constanter affirmat, dicens: artista letatur.
Optime autem videtur decernere Ras. 30. cont. autoritate
vigilantis: incipiente (ait) quartana malum esse validum
rigorem: & ostendere noxij humoris copiam: procedente
autem coctione rigoris augmentum laudandum esse, quo-
niam indicatur malencoliam naturae coctione & excalfa-
tam esse & attenuatam, ideo magis penetrantem vehe-
mentiores rigores inducere, & de quartana quidem rigore 761
ita vere diffinitum esse videtur. De pituita difficilis est, 761
num etiam in statu vniuersali rigores increfcunt: Auces-
enim capite de quotidiana dixit, & rigore & frigus quo- 761
sidiana in accessionibus status esse maximam: sed Galen. 761

Folia cum Alexandrino in sola quartana aperte recipiunt, non in quottidiana: & attestatur cum experientia ratio: cum enim pituita magis laedat frigore quam crassitie sua, accedente coctione, calefacta licet tenuior reddita minuet & rigorem. & frigus principij accessionū secus q̄ in atra. Addunt Arabes inter signa quartanae: propterea quod vapor crassus non facile permeat ad cutem non abundare quartanam sudore similiter tertianae. Secundo agnosendam esse materiam cuius vstionem sequuta est quartana per signa admixta praecedētis humoris: Tertio, urinam variare per varietatem acti humoris: post coctionem autem saepe apparere nigram, morbum soluentem. Depulsu autē cap. De tertiana dictum est. v. lin. 8. in margine. Adde: cap. 6. li. 9. extra. Adde: non enim oportet propterea quod dantur malignae quaedam febres in quibus propter visceris inflammationem, vel calidi innati penuriam, exteriora frigent visceribus ardentibus & siticulosis, ideo dari etiā oppositam febris constitutionem in qua exteriora urantur interiora frigeant: cum fons febrilis caloris in medio corporis situs sit. In Hepiala autem per uniuersam corpus permixtus sensus est & caloris & frigoris.

125 ¶ Fol. 125. lin. 13. mali, lego natali, item inuidentem. l. inua-
 126 dentem. ver. lin. 6. circuitur. l. circuitu. ¶ Fol. 126. lin. 7.
 oppugnat. l. oppugnant. v. li. 3. esse. l. est. lin. 1. In margi-
 128 ne. Adde: Cap. 7. ¶ Fol. 28. v. li. 11. aut. l. eadem. ¶ Fol. 43.
 143 li. 14. oppositam, l. oppositam. v. li. 12. causa. l. causa. ibi

¶ Fol.

¶ Fol. 145. v. li. 5. ingemiscit, adde: forte aut potissima causa febrilis rigoris in intermittentibus est, sensatio dolorifica musculorum à frigore sparsi per corpus vaporis morbifici: ad eum. n. dolor sequitur duplex illa & continua musculorum omnium convulsio. Id quod fiet admodum vero simile, si reducamus ad memoriam primo: non accidere sensibilem hunc rigorem quam materia febris continetur in vasis, à quibus necessario aliquem actualem suscipit calorem: sed locis remotis à corde & magnis vasis, frigidioribusque. Deinde: si secundo considerauerimus quo modo humor omni dempto sanguine licet calidus ut bilis potentiali tantum calore caleat: destituatur aut etiam in totum actualem nativo, quamdiu omnino crudus est, & nulla parte euictus & obtectus ab eo: id quod apparet manifestum in lachrymis ophthalmicorum, etiam à calido humore laborantium, attestante experientia cum *Are. 31. prob. 33.* Præterea, in sudore febricitantium lætaliter dispositorum, teste itidem experientia cum *Hyp. 4. apho. 37.* utraque. n. ad tactum frigida sentiuntur. Tertio si meminerim quo modo initio accessionum omnes inuadat sopor propter frigiditatem vaporis communicati cerebro ab agitato humore, ob congregantem innatum calorem: Is sopor cum perpetuus sit omni accessioni incipienti, in malignis febribus inuincibilis est, ex experientia cum *Hyp. 2. pror. 29.* simul & quod per lumbos, dorsum, & dorsalem incipit & infestat, eadem experientia, & *Hyp. monstrantibus. 5. apho. 69.* Ex his tribus vere suppositis fit admodum vero simile, omnem rigorem febriliu accessionum fieri ex comunicata frigiditate crudi humoris neque victi à natura: dum agitur, omnibus corporis muscu

Fol. *lis simulcū cerebro & dorsali: non secus quam si muscoli oēs frigida aspergerentur. Eo maxime quod omnes quærentur sentire se internam frigiditatē: licet aliqui cum similitudine pungentium spinarum, aliqui quasi accedētis niuosa aquæ. Cum enim in locis à corde & magnis vasis distantibus agitur humor, vapor ille instar lachrymarum, obthalmici toti cōmunicatur in frigidās corpus, vnde tristitia & grauitas oritur: obscitationes, & pandiculationes, lumborum dolor, & sopor: sicut enim in senectate refrigerante totius corporis habitum maxime patiuntur cerebrū & nerui, frigida scilicet mēbra: ita accedente toti corpori vapore refrigerante & morbifico, par est credere maxime offendi & refrigerari caput cum dorsali: de quibus duobus mēbris potissimū rigentes quærentur, & quibus locis remedia admouentur in valido rigore. Cum primū autem dorsalis afficitur, necessario coafficiūtur origines neruorū ad totius corporis musculos corruatæ: muscoli vero ita affectus & intro aspersi magis quam si frigida externa aspergerētur, cōuelluntur omnes: vnde sequitur in mādibulis & totius corporis musculis inæqualis ille, vehemēs, & inuolūtarius motus, dictus rigor: nō aliter quā in epilepsia, affecto similiter cerebro à cōmunicato noxio & in frigidate vapore, sequitur cōcussio similis in corporis musculis inuoluntaria & vehemēs. Nō obstat huic sententiæ: quod vulgo asseritur in epilepsia cōcussiones illas totius sequi ad concussum cerebrū ex sensata noxia, vel vaporis, l. humoris, sicut cōcussio trunci tremūt arboris stolonēs & folia: quæ cōcussio in dorsali vnde nerui in corpus prodeunt*

deunt, locū nō habet, quoniā dōrsalis non mouetur. Nō obstat Fol.
 (in q̄) quoniā in neutro casu est vera similitudo: nā in cōuulsi-
 one (quod ostēsūm est secūdo artis) nō cōtrahitur neruus nec
 originēs eorū, cum sint flexuosi & molles, sed solū ligamentū
 durū & intentū cōuellitur, tā in epilepsia, q̄ in rigore febrili:
 videlicet cōtrahētibus se vilis musculorū lōgis ligamētalibus,
 ad excutionē noxæ sensatæ, postq̄ est cōmunicata musculis à
 cerebro, vel dōrsali per neruos eo delatos: alias enim collū &
 caput maxime cōtraherētur: quod nō accidit. Nō obstat sc̄do:
 quod in epilepsia modo vna pars musculoſa contrahitur reli-
 quis immotis, modo alia: in rigore aut̄ oēs, quoniā in epilepsia
 mera frigiditas aut deleteria qualitas tardius cōmunicatur,
 modo huic parti per neruū, modo illi: in rigore aut̄ febrili pro-
 pter maiorē & magis continuā actionē caloris agitātis, oībus
 musculis accedit noxia frigiditas, quousq̄ incalescēte præ fe-
 bre corpore extinguitur inducta frigiditas, succedēte imodico
 calore. Non obstat tertio: qđ in apoplexia orta à simili causa,
 & à simili principio, nēpe ab affecto cerebro, nō visuntur illæ
 cōuulsiones: cum oporteat à causa maiore magis cōmunicari
 noxiā frigiditatē per neruos musculis: quoniā apopletici pere-
 unt similiter his, qui pereunt in morbi maximi principio pro-
 pterea quod tātōpere succūbit natura magnitudini causa, vt
 ante q̄ exurgat ad pugnā pereat suffocata, citra pugnā initiā
 te adhuc morbo: quare in tali morbo cerebrū cū neruis patiun-
 tur quidē sed tātōpere grauātur, vt accingi ad pugnā non au-
 deant, sed suicumbant: conuelli autem, pugnare neruo est.

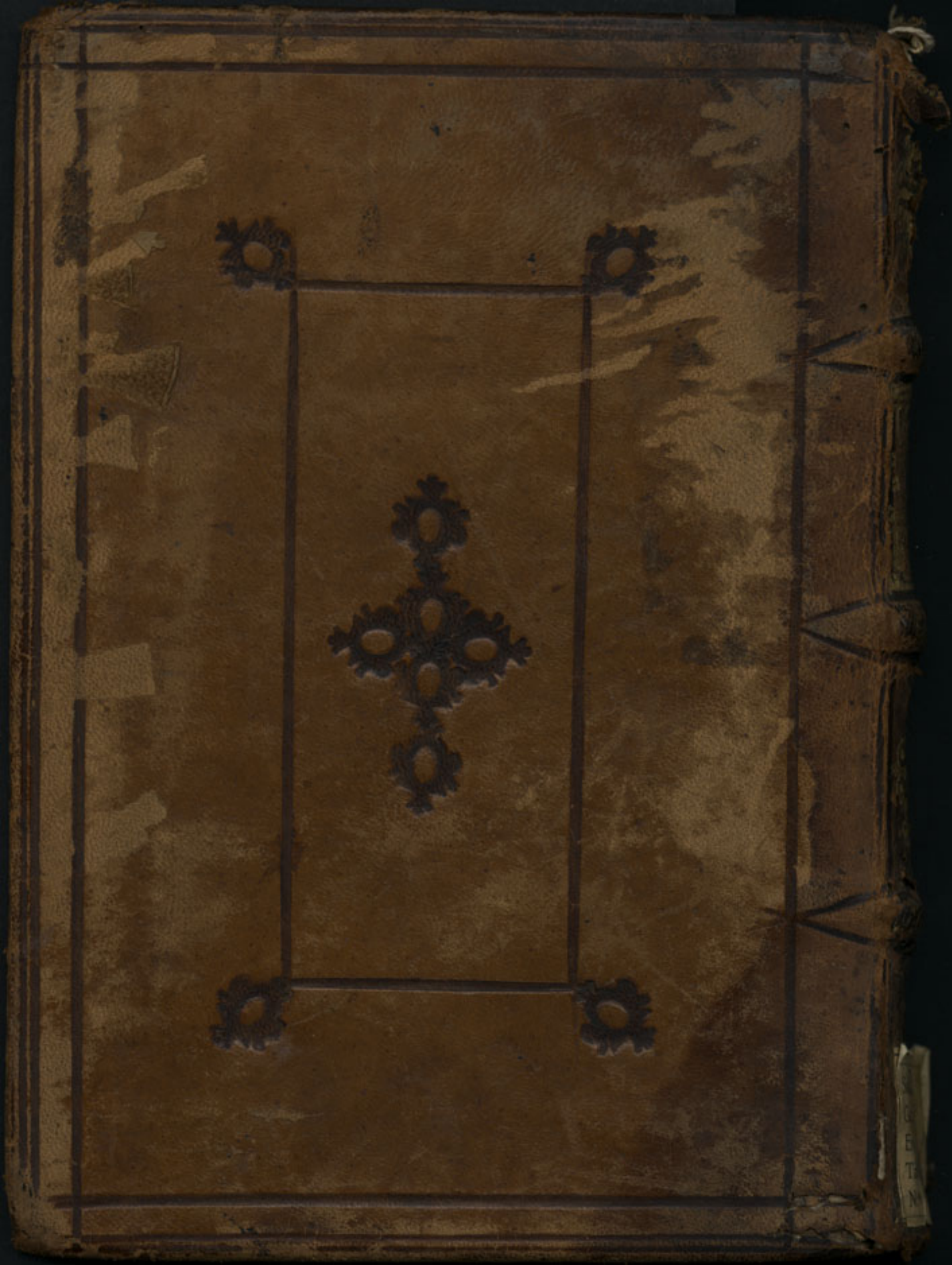
Non

Fol. Non obstat quarto quod quidā rigētū magis videtur quæri de calore & spinis pungētibus: quia omnis humor crudus (quod ostensum est) actualē habet frigiditatē, quæ lædit, & quæ taētū nostro sentitur: si tñ causa morbifica potestate calida est, ut bilis, deducta ad actū caloris nostri mixtione & motu etiā tactui representat calorē pungētē & mordentē: sicut piper frigidū sumptū, postquam in corpore actū incaluit. Quæ omnia cū sint vero simillima, faciunt suasibilissimas causas rigoris & febris dictas: videlicet ut prima frigiditas extremorum & liuor exangiū partiū naris & vnguiū oriatur à deficiēte in illis calore natiuo sanguinis & spiritūū, propter aceruatū vniuersum ad viscera, sicut in dormiētibus: nisi quod hic propter maiore necessitatē maior est & magis conferta reuocatio: sequens vero rigor oriatur à refrigerante musculos vapore, ppter aggressum indoctæ naturæ certis legibus agitātis: febris vero sequatur ad vnionē calidi in corde & vehementē motū conflictantis cum humore naturæ: sicut dormiens scdm viscera calidior est. 6. epid. sect. 4. 14. nisi quod hic pro magnitudine reuocationis maioris, & iūctæ pugne cū morbifico humore magna ex parte, vel inflāmato, vel putrēte, multo vehementior est calor, quem febrē vocāt. ¶ Fol. 151. li. 7. exhalarint adde 3. & 9. ¶ Fol. 152. v. li. 2. apparet. l. appareat. li. 11. essent: adde, cum sint fidelia artis. 83. ¶ Fol. 153. li. 24. requeritur. l. requiritur. ¶ Fol. 154. ii. 24. operā il. oportet. ¶ Fol. 155. v. li. 6. declinationem. l. declinatione. ¶ Fol. 156. h. 2. peiore. l. priore.

Laus Deo.

inv

LIBRERIA
DE
FERRARA

Sala R

Gab.

Est.

Tab. 13

N.º 18